

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології
Кафедра журналістики**

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра
**МОВА ВОРОЖНЕЧІ В ЖУРНАЛІСТИЦІ ХХІ СТ.: ПРОЯВИ ТА
ЗАПОБІГАННЯ**

Освітньо-професійна програма
Соціальна та культурна журналістика
галузь знань **06 Журналістика**
спеціальність **061 Журналістика**

Здобувач: Сірик Анастасія Юріївна
Керівник: д. н. із соц. ком., проф.,
зав. кафедри журналістики
Маркова Вікторія Анатоліївна

Рецензент: Субота Марина
Миколаївна, канд. соц. наук, доцент
кафедри прикладної соціології та
соц. ком. Харківського
національного університету ім. В.Н.
Каразіна.

Допущена до захисту на засіданні
кафедри журналістики « » _____ 2023 р.
Протокол №

Харків 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ФОРМУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ У СУСПІЛЬНОМУ ПРОСТОРИ	7
1.1 Мова ворожнечі: термінологічний аспект явища.....	7
1.2 Мова ворожнечі у законодавстві.....	9
1.3 Мова ворожнечі та соціальна дискримінація: спорідненість термінів.....	13
РОЗДІЛ II. МОВА ВОРОЖНЕЧІ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРИ	16
2.1 Мова ворожнечі в ЗМІ: українські реалії.....	16
2.2 Журналістика без мови ворожнечі: методи запобігання.....	18
РОЗДІЛ III. СТВОРЕННЯ ТЕМАТИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО ОБЛІКОВОГО ЗАПИСУ В INSTAGRAM	
3.1 Мета та завдання тематичного публічного облікового запису в Instagram.....	20
3.2 Контент-план для тематичного публічного облікового запису в Instagram.....	27
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	38

ВСТУП

У сучасному суспільстві кожна людина має непорушне право свободи слова та вибору. Свобода слова визначає можливість вільно висловлювати власну точку зору, ідеї та думки. На правовому рівні кожної демократичної держави це право захищено законом, тому небезпека покарання чи помсти відсутня. Свобода слова існує не тільки у висловлюванні в усній формі, але й у письмовому форматі. Соцмережі, преса та засоби масової інформації — це платформи, де кожен може висловлюватися на певну тему у будь-якому форматі та контексті.

Проте абсолютна свобода стимулює утворенню не тільки прийнятних та безпечних явищ. Будь-яка можливість до формування у суспільстві ідей та думок повинна мати певні кордони. Контроль ситуації можливий лише за умови наявності обмежень. Інструментами, які дозволяють ревізувати свободу слова, виступають норми міжнародного права та державні документи, такі як, наприклад конституція України. Проте навіть цей аспект не зміг запобігти утворенню у суспільстві такого явища як мова ворожнечі, або як її ще називають «hate speech».

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що проблема мови ворожнечі набуває все більш серйозних масштабів впливу. З кожним днем межі між поняттями свободи слова та мови ворожнечі стираються все більше. Все прийнятніше і легше розпалити у суспільному просторі ворожнечу та конфлікти. Дискредитація, яку породжує мова ворожнечі, як деструктивний механізм суспільства, має все більший вплив на життя мільйонів людей. Перешкоджання повноцінному розвитку суспільства — це один із проявів мови ворожнечі.

Мета дослідження — оцінка мови ворожнечі як суспільного явища, інструментів прояву та способів боротьби з нею.

Поставлена мета потребує **вирішення таких завдань**:

- дослідити формування та процеси становлення мови ворожнечі у сучасних засобах масової інформації;
- проаналізувати механізми роботи та впливу мови ворожнечі на суспільство через пресу та соцмережі;
- вивчити методи використання мови ворожнечі у засобах масової інформації;
- визначити методи запобігання розвитку мови ворожнечі.

Об'єктом дослідження є мова ворожнечі як інструмент дискредитації у суспільстві та пресі.

Предметом дослідження є процеси формування та становлення мови ворожнечі у сучасних засобах масової інформації, її інструментів прояву та способів боротьби з нею.

Методи та методики дослідження які були задіяні у процесі виконання роботи:

- **описові**, для збору та послідовного представлення такого явища як мова ворожнечі;
- **аналітичні**, з метою встановлення причинно-наслідкових зв'язків та з'ясування механізмів функціонування явищ, зазначених в роботі;
- **порівняльні**, для здійснення компаративного аналізу функціонування та розвитку явища, інструментів прояву та способів боротьби, їх подібностей та відмінностей, та сутнісних тенденцій розвитку.

У сучасному інформаційному просторі не так багато літератури, яка пов'язана із таким суспільним явищем як мова ворожнечі. Проте ряд авторів все ж висвітлювали цю важливу для майбутнього розвитку суспільства тему. Однією з них є Рускевич К. У роботі під назвою «Риторика ненависті» були висвітлені питання впливу та тенденцій розвитку цього деструктивного явища. Авторка також наводить приклади робіт, що є доказами успішного існування мови ворожнечі серед засобів масової інформації. Рускевич К.

надає аналіз та детальний розбір причин, чому наведені приклади можна вважати яскравим проявом мови ворожнечі.

Простежується спроба детального аналізу реальних подій у світі, які демонструють мову ворожнечі у дії. Так, Жаботинська С. у своїй праці під назвою «Мова як зброя у війні світоглядів» (90 с.) детально описала ряд подій, які зародилися на основі політичних інцидентів та отримали свій механізм прояву у мові ворожнечі. Ця авторка, як і інші, своєю працею доводить, що мова ворожнечі — це не просто прояв негативу у суспільстві, це інструмент ненависті, яким користуються люди задля розпалення ворожнечі та конфліктів у суспільному просторі.

Вищезазначені авторки у своїх роботах висвітлювали питання класифікації терміну «hate speech». Праці направлені більше на відношення визначення під певну категорію, його пояснення у ключі соціального впливу. Щодо методів запобігання мови ворожнечі, то авторки Голуб О. та Веснянка О. у своїй спільній роботі під назвою «Медіа без упереджень: слова мають значення» (33 с.) доволі детально описують методи для запобігання розвитку мови ворожнечі. Цей poradnik містить ряд превентивних механізмів, які направлені не тільки на висвітлення явища як проблеми суспільства, а й на усунення тенденцій розвитку. Саме цей poradnik став частиною опорної літератури для написання другої частини цього дослідження.

Означені дослідження та інші праці провідних науковців, що стосуються мови ворожнечі у журналістиці XXI ст., її проявів та запобігання стали **теоретичною базою** роботи.

Практична і теоретична значущість полягає у тому, що у дослідженні виконано аналіз та підбір інформації із різних категорій джерел. Дослідження роботи може слугувати теоретичною базою для написання матеріалів пов'язаних із розвитком журналістики в Україні, деструктивних явищ у засобах масової інформації та тенденціями розвитку у журналістиці. Практична значущість полягає у підвищенні рівня розголосу щодо мови

ворожнечі у інформаційному просторі. Визначає конкретні механізми прояву деструктивного явища та низку засобів до боротьби із ними.

Мета проєкту — поліпшення рівня екологічності інформації, що представлена у вільному доступі для читача. Звернення суспільної уваги на проблему та рівень деструктивного впливу.

Поставлена мета потребує виконання наступних етапів роботи над проєктом:

- аналіз платформи соціальної мережі на наявність подібних до обраної теми профілів, тредів та тегів;
- створення Instagram сторінки @hatespeechbyu;
- розробка контент-плану для тематичного публічного облікового запису в Instagram;
- дослідження доступних некоменційних методів поширення постів та збільшення активності на сторінці.

Ідея проєкту — створення Instagram сторінки @hatespeechbyu.

Цільова аудиторія — це жінки та чоловіки віковою категорією від 16 до 35 років. Саме така вибірка аудиторії є найбільш активною у аспектах питань із суспільних проблем в інтернет просторі. Залучення саме такої аудиторії сприяє до активного поширення інформації не тільки на вибраній платформі, а ще й у інших соціальних мережах.

Проєктом на тему «Мова ворожнечі в журналістиці XXI ст.: прояви та запобігання» є публічна Instagram сторінка @hatespeechbyu. Проєкт — це підтвердження рівня деструктивного впливу мови ворожнечі на суспільство.

На цьому ресурсі розміщені матеріали, які окреслюють проблему та дають можливість читацькій аудиторії зрозуміти суть конкретного деструктивного механізму у ЗМІ. Крім матеріалів направлених на ознайомчу функцію присутні пости з конкретними інструкціями та рядом правил щодо запобігання мови ворожнечі у інфопросторі.

Матеріали на сторінці будуть публікуватися щоденно. Проте саме сегмент інформаційних постів, які будуть направлені на інформування та створення більшої обізнаності у темі мови ворожнечі, буде публікуватися із періодичністю у три дні. Ця кількість лонгвідів є оптимальною для цільової аудиторії на початку розвитку проєкту.

Серед матеріалів будуть присутні і як ті, що виступатимуть у форматі суто інформативних, будуть розтлумачувати конкретні тематичні поняття та терміни, і інтерактивні. Інтеракція із аудиторією потрібна для зібрання статистики та для розуміння типу інформації, яку потрібно розібрати більш детально для користувачів.

На початкових етапах, проєкт буде поширюватися за допомогою некомерційних репостів у профілях, які стосуватимуться освіти, психології та журналістики. На наступних етапах, поширення проєкту відбуватиметься за рахунок безпосередньо таргетованої реклами на платформі.

Проєкт надає можливість висвітлити проблему мови ворожнечі серед мас, надати недостаючу інформаційну та практичну базу для аудиторії, яка має окремий вклад у формування суспільної думки. Теоретичні матеріали, які є інструкціями до запобігання використування мови ворожнечі, виступають необхідним пластом інформації, насамперед, для спеціалістів, які мають відношення до висвітлення та вирішення соціальних проблем у суспільстві, та для читачів.

Структурно робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків та списку використаних джерел із __ найменувань, __ додатків.

РОЗДІЛ I. ФОРМУВАННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ У СУСПІЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

1.1 Мова ворожнечі: термінологічний аспект явища

Для того, щоб досягти повноцінного розкриття термінологічного аспекту того чи іншого явища, присутня потреба до аналізу семіотичного значення слова. Під семіотичним значенням слова мається на увазі повернення до історії виникнення поняття, переклад з мови походження та тлумачення.

З терміном «hate speech» все доволі просто. У дослівному перекладі з англійської мови «hate speech» — це мова ненависті, чи мова ворожнечі. З ходом часу цей термін досить активно перейшов від простого поняття до розділу явищ, які класифікують суспільними проблемами. Незважаючи на те, що у наші дні мова ворожнечі поширена не тільки у аспектах приватного життя людини, а й у сферах публічного прояву, тлумачення та єдиний підхід до пояснення поняття не був сформований досі.

Термінологічний аспект є базою у всіх питаннях, які стосуються мови ворожнечі. База, на тлі якої є можливість до аналізу та формування превентивних засобів, полягає саме у механізмі чіткого визначення проявів, сфери та об'єктів. Якщо до питань проявів та сфери функціонування мови ворожнечі потрібно підходити з більшою увагою та детальністю, то нюанс об'єктів простіший у визначенні. Мова ворожнечі зазвичай направлена у формі агресії на конкретний об'єкт чи групу. Особу чи групу осіб зазвичай можна віднести до поняття «інший; не такий як усі». У практичних проявах мова ворожнечі направлена на дискредитування людського вибору. Наприклад: орієнтації, релігії, етнічної приналежності, раси, партії чи політичних поглядів. Тобто під об'єкт мови ворожнечі може потрапити абсолютно все, починаючи з того, що особистість не може вибирати,

наприклад як расу, закінчуючи поглядами та результатами вільного вибору. Саме це і становить основну проблематику та формує мову ворожнечі як суспільне деструктивне явище. Адже кожна людина має не тільки свободу слова, але й вибору. Тобто дихотомічність поняття свободи людини це результат мови ворожнечі.

Риторика, або іншими словами прямий контекст, мови ворожнечі також не чітко визначений. Стереотипним є уявлення, що мова ворожнечі має тільки форму заклику до крайніх форм агресії таких як насильство, смерть чи вбивство. Висловлювання можуть приймати будь-яку форму: мати непрямий, подвійний характер, бути іронічними чи саркастичними, бути більш схожими на жарти чи насмішки. Єдиний схожий патерн використання мови ворожнечі — це порівняння. У такому сценарії агресор має можливість завжди зайняти позицію, яка завчасно не матиме недоліків, буде виграшною в очах суспільства чи конкретної цільової аудиторії. Конструкція цього прийому соціальної агресії проста: протиставлення понять «я» чи «ми» проти «іншого».

Мова ворожнечі ніколи не має об'єктивної бази, не відображає об'єктивність ситуації. Саме тому це явище не може набути форм неупередженості у викладенні фактів. Механізм націленості на активне використання проти не тільки одного об'єкта, а цілої групи — етнічної групи, раси чи країни, дає постанови, що свідчать про одну із форм інформаційної агресії.

Механізми прояву мови ворожнечі у суспільстві дають можливість виявити основоположний чинник. Явища, які є базисом — це дискримінація, упередженість та стереотипність. Розглядаючи це явище у більшому масштабі, мова ворожнечі являє собою лише частину від соціального процесу комунікації. Цей деструктивний процес базується на дискримінації та упередженому ставленні. Тут є доречним процитувати визначення авторів Рашер Джанет Б. та Уоллес Девін Л. з їх сумісної роботи під назвою

«Упереджене та дискримінаційне спілкування» [11] «Це комунікація, що ґрунтується на стереотипних когнітивних схемах, негативних установах (упередженнях) і дискримінаційних інтенціях щодо будь-яких груп людей або окремих індивідумів як членів цих груп.»

Аналізуючи термінологічне значення мови ворожнечі можна дійти до висновку, що це явище складає частину такого поняття як деструктивна комунікація. Через відсутність абсолютних та точних кордонів значення терміну досить важко проводити аналіз. Проте маючи достатню базу, яку сформували у суспільному просторі, можна визначити основний патерн.

Мова ворожнечі та механізми її впливу засновані на таких поняттях як дискримінація, упередженість та стереотипність. Через необ'єктивну позицію у своєму функціонуванні мова ворожнечі не є мовою фактів. Це явище є проявом деструктивних емоцій людини, потребує запобігання. Мова ворожнечі не спричинить ніякого росту суспільства, так як породжує дискомфорт серед мас та деградацію.

1.2 Мова ворожнечі у законодавстві

Мова ворожнечі механізмами свого прояву наносить шкоду суспільству. Розколення суспільства, підрив соціальної згуртованості, породження дискримінації та розпалювання ненависті та конфліктів серед мас — усе це результати, з якими необхідно боротися.

Зважаючи на факт прояву мови ворожнечі не тільки на рівні вербальних особистісних зв'язків між людьми, а й у засобах масової інформації та всесвітній мережі інтернет, суспільству потрібен елемент контролю. Цим інструментом виступає закон на рівні державного та міжнародного права. Безумовно, контролюючі ресурси не перетинають

кордони людини на свободу слова. Проте потрібно звернути увагу на факт фізичної та моральної шкоди людині.

Так, стаття 20 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права забороняє на державному рівні будь-які виступи, що стосуються расової, національної чи релігійної дискримінації та ненависті. Якщо ці дії направлені на підбурення суспільних мас до насилля або створення ворожнечі, то кожен причасний буде покараний державним правовим апаратом згідно законодавством країни.

Проте, на практичному рівні це має працювати на базі конкретних і точних механізмів визначення. Мається на увазі, що за людиною повинно зберігатися право на свободу слова та думки. Держава не має права обмежувати громадян у вираженні своєї незгоди та обмежувати можливість до вільного висловлення власних ідей та думок.

Починаючи з травня 2019 року вступила у дію Стратегія та План дій ООН щодо боротьби з мовою ворожнечі, яку затвердив Генеральний секретар ООН. Цей механізм контролю був створений задля активізації апарату ООН до усунення умов та причин формування мови ворожнечі.

Стратегія та План дій ООН направлений на створення конкретних умов для ефективного реагування на ситуацію у суспільстві, яку підбурює мова ворожнечі. Реакцію людей та суспільства, яке вони формують, можливо контролювати лише на рівні прав та обов'язків. Саме тому ООН створив та прийняв інструмент, який допоможе та підтримає уряди країн у ситуації реагування та усунення проблем пов'язаних з мовою ворожнечі.

Через те, що мова ворожнечі має доволі пластичні кордони поняття, у суспільстві може виникнути проблема трактування. Тобто, для того, щоб правильно сформулювати серед людей ідею, що конкретні дії, висловлення та настрої несуть у своїй суті деструктивний характер, потрібно зробити уточнення у законі. Доцільним буде проаналізувати документ Комітету міністрів Ради Європи: «Під терміном «мова ворожнечі» слід розуміти всі

види висловлювань, котрі поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю, в тому числі нетерпимістю, що виявляється у формі агресивного націоналізму та етноцентризму, дискримінації меншин і ворожого ставлення до них, а також іммігрантів та осіб, що за своїм походженням належать до іммігрантів»[12]. Саме ця постанова дає змогу зорієнтувати як людей, так і апарат влади у аспектах контролю.

Коли мова заходить за механізми опосередкованого контролювання дій, соціуму, який формують люди, необхідно мати чіткі кордони правил та понять. Таким чином створити конкретну межу, переступивши яку людина може отримати законодавче покарання та певні обмеження дій.

Конкретним прикладом країни, де правовий апарат створив низку законів, які допомагають контролювати мову ворожнечі, є Україна. Незважаючи на те, що у законодавстві немає конкретного механізму, який карає кримінальною відповідальністю за мову ворожнечі, дійсна стаття 161 Кримінального кодексу. У статті зазначено: «Умисні дії, спрямовані на розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, на приниження національної честі та гідності, або образа почуттів громадян у зв'язку з їхніми релігійними переконаннями, а також пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками — караються штрафом від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого»[6].

За статистичними даними, кримінальне переслідування, як правовий превентивний захід мови ворожнечі, відбувається доволі рідко. Ця стаття Кримінального кодексу застосовується до ситуацій, де поведінка базується на агресивному, стереотипному та упередженому ставленні до конкретної особи чи групи осіб. Обов'язково мають бути присутніми дві головних ознаки мови ворожнечі. По-перше, скоєний вчинок має бути на підставі мотивації упереджень, по-друге, відповідати постанові Кримінального кодексу України та бути причетним у нанесенні моральної, матеріальної чи фізичної шкоди.

Аналізуючи мову ворожнечі у ракурсі законодавства можна дійти до висновку, що суспільству необхідні певні кордони. Коли мова йде саме про деструктивне явище у суспільстві, рамки дозвільного укладені на законодавчому рівні — найбільш зрозумілий і точний апарат контролю. На міжнародному рівні мова ворожнечі, її прояви та складові визнані неприйнятними та засуджуються. У цивілізованому суспільстві не повинно бути місця до явищ, які несуть у собі деструктивний та деградивний характер.

В українському законодавстві також є статті, які на рівні кримінальної відповідальності карають мову ворожнечі. Чітко прописані дії та наслідки від них, які вважаються кримінальними. Не дивлячись на те, що у законодавстві немає чіткого формулювання того, що є мовою ворожнечі, є кордони неприпустимих дій. Саме така постановка питання не обмежує серед мас можливості до висловлювань власних думок, ідей та невдоволень.

Немає порушення кордонів права на свободу слова та вибору, що також укладено на міжнародному рівні. Проте проблема невизначеності поняття все ж залишається не вирішеною. Мова ворожнечі доволі складне явище, умов конкретного та однобічного трактування немає, адже кордон

між простою позицією незгоди та прямою агресією розмитий. Складнощі також полягає у тому, що оцінити моральну шкоду доволі непросто.

1.3 Мова ворожнечі та соціальна дискримінація: спорідненість термінів

Для того, щоб простежити зв'язок таких соціальних явищ як мова ворожнечі та дискримінація, є потреба повернутися до аспекту тлумачення. Важливим є те, що мова ненависті та механізми її впливу засновані на таких поняттях як дискримінація, упередженість та стереотипність. Таким чином, виходить що дискримінація — це одна зі складових бази мови ворожнечі. Проте для більш повного розуміння спорідненості дискримінації у ключі питання про мову ненависті, потрібно розглянути семіотичне значення слова. Під семіотичним значенням слова мається на увазі повернення до історії виникнення поняття, переклад з мови походження та тлумачення.

Термін дискримінація бере своє походження з латинської мови і у дослівному перекладі означає «розрізнення». Кажучи іншими словами, дискримінація це про будь-яку різницю, відмінність. Та поняття розшифровується як відмінність, яка може трактуватися як і у сенсі обмеження, так і переваги. Виходить, що головна спорідненість мови ворожнечі і дискримінації полягає в одному патерні.

Так як мова ворожнечі зазвичай направлена у формі агресії на конкретний об'єкт чи групу. Особу чи групу осіб зазвичай можна віднести до поняття «інший; не такий як усі». Абсолютно такий же механізм функціонування несе у собі і дискримінація. Конструкція цих двох деструктивних явищ проста: протиставлення понять «я» чи «ми» проти «іншого». Базою понять служить одна головна людська емоція — агресія.

Продовжуючи тему про зв'язок ролі мови ворожнечі та дискримінації, доречним буде процитувати статтю 4 Міжнародної Конвенції: «Держави учасниці засуджують будь-яку пропаганду і всі організації, які ґрунтуються на ідеях або теоріях переваги однієї раси чи групи осіб певного кольору

шкіри або етнічного походження, або намагаються виправдати, або заохочують расову ненависть і дискримінацію в будь-якій формі, і зобов'язуються вжити негайних і позитивних заходів, спрямованих на викоренення всякого підбурювання до такої дискримінації чи актів дискримінації, і з цією метою вони відповідно до принципів, поданих у Загальній декларації прав людини, і прав, ясно викладених у Статті 5 цієї Конвенції, серед іншого:

1. оголошують злочином, що карається за законом, всяке поширення ідей, що ґрунтуються на расовій перевазі або ненависті, всяке підбурювання до расової дискримінації, а також усі акти насильства або підбурювання до таких актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також подання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, включаючи її фінансування;
2. оголошують протизаконними і забороняють організації, а також організовану і всяку іншу пропагандистську діяльність, які заохочують расову дискримінацію та підбурюють до неї, і визнають участь у таких організаціях чи в такій діяльності злочином, що карається законом;
3. не дозволяють національним чи місцевим органам державної влади або державним установам заохочувати расову дискримінацію чи підбурювати до неї» [8]

Аналізуючи спорідненість термінів мови ворожнечі та соціальної дискримінація можна дійти до висновку, що вони дійсно взаємопов'язані.

Навіть на правовому рівні закони та статті, що контролюють механізми прояву, працюють на запобігання аспектів агресивного спрямування на окремі об'єкти чи групи суспільства. І мова ворожнечі, і дискримінація формують лише один патерн — це деградування. Сценарії, у яких може повноцінно функціонувати кожне з цих соціальних явищ, направлені на пряму ненависть, розпалювання конфліктів та агресії.

РОЗДІЛ II. МОВА ВОРОЖНЕЧІ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАПРОСТОРИ

2.1 Мова ворожнечі у ЗМІ: українські реалії

Медіапростір країни — це те, що відображає реальну ситуацію у відносинах громадянського суспільства і влади. Аналізуючи те, які матеріали публікуються, можна зрозуміти чим саме живуть люди у цій державі, що викликає інтерес та заслуговує на розголос. Що стосується ролі правлячого апарату у медіа, то це скільки свобод та простору для вираження думок та ідей надається народу.

Сучасний інфопростір України слугує платформою, де формуються абсолютно нові патерни, ідеї та смисли. На тлі політичних подій сьогодення можна легко простежити певну закономірність. Згадуючи семіотичне значення терміну мови ворожнечі, важливим буде виділити протиставлення понять «я» чи «ми» проти «іншого». Простежуючи причинно-наслідковий зв'язок, що викликав певну реакцію суспільства та запустив механізм прояву в інформаційному просторі саме мови ворожнечі, неможливо не замислитися про інформаційну війну України з росією.

Справа у тому, що під впливом політичних подій медіапростір приймає на себе завдання реакції, що допомагає блокувати критичне сприйняття реальних подій. В свою чергу мова, у ролі інструменту суспільства, несе зміни смислів слів, їх контексту використання. Наприклад, абсолютно нейтральні у своєму загальному розумінні слова, такі як «бавовна», «пташки», «мрія» — набувають побічного смислу, мають емоційне забарвлення, викликають реакцію. Саме такий механізм, який спрямований на створення нових сенсів у словах називають семіотичним.

Саме мова ворожнечі має пряме відношення до семіотичних механізмів, які особливо активні у сьогоденні. Безумовно, у медіапросторі

формується конструкції другого смислу і з позитивним характером, проте їх значно менше. Така розбіжність виникає через дуже просту причину: аудиторія набагато легше та швидше реагує саме на негативні механізми у засобах масової інформації. Це виникає через закономірність людських реакцій, а саме реакції невдоволення, агресії та бажання помсти. Таким чином людська психіка працює на блокування певних деструктивних процесів, у спробах та намаганнях до збереження цілісності особистості.

Війна в Україні — ось що спровокувало формуванню когнітивного конфлікту. Цей семіотичний механізм працює таким чином, що при збереженні суті фізичності, пропонується нова версія трактування, котра направлена не просто на негатив, а на формування точного механізму негативної реакції, що тягне за собою чітку спрямованість до вмотивованості.

Почепцов Г. у своїй роботі під назвою «Особливості пропагандистських механізмів із двох сторін російсько-українського конфлікту»[10] описав реакцію в українському медіапросторі як не простого програмування на певну агресивну реакцію, а як перепрограмування в межах понять «друг» і «ворог». Саме це дає підстави з повною впевненістю стверджувати про мову ворожнечі в українських ЗМІ.

Аналізуючи роль мови ворожнечі у сучасних засобах масової інформації в Україні можна дійти висновку, що медіапростір — це реакція. Мова — це гнучкий інструмент у руках суспільства. Ті зміни, що відбулися у засобах масової інформації, просто пояснюються у ракурсі політичних подій. Війна в Україні та на інформаційному просторі продовжується і зараз, у зв'язку з цим у суспільстві виникають все нові образи та смисли. Мова ворожнечі в українському інфопросторі скидається на механізми захисної реакції як у психіки. Людям набагато легше запам'ятовувати травматичний досвід, формувати на його тлі певні захисти, щоб у майбутньому у ситуаціях

небезпеки почувати себе підготовленим, наче захищеним. Майбутнім можливим результатом, який має певні причини на формування, може стати підміна понять. Тобто щось неприйнятне раніше, набуває форм етичності, переходить у форму пасивної свідомості. Це може заважати критичному сприйняттю реальних речей. У цьому і є основна загроза мови ворожнечі у засобах масової інформації — формування патерну, звичної агресивної реакції.

2.2 Журналістика без мови ворожнечі: методи запобігання

Мова ворожнечі у засобах масової інформації обмежує можливість аудиторії сприймати інформацію критично та неупереджено. Інфопростір у якому присутні патерни та механізми прояву мови ворожнечі завчасно не дає можливості прийняти позицію думці. Емоційне забарвлення тексту — це суто художня риса, яка не має ніякого відношення до журналістики. Як спеціаліст та професіонал у сфері ЗМІ, журналіст повинен бути неупередженим та зберігати за своєю роллю спочатку інформатора. Такі стандарти як: баланс думок і точок зору, відокремлення фактів від коментарів та повнота були створені саме для того, щоб реципієнт отримував інформацію у форматі, після ознайомлення з яким мав простір для прийняття власного рішення щодо позиції.

До того ж, мова ворожнечі впливає не тільки на форму сприйняття та обробки інформації, також дія деструктивного механізму стосується суспільного розвитку у глобальному ракурсі. Контроль та заходи до запобігання підвищення чи стимулювання рівню агресії у суспільстві потрібні та є важливими.

Якщо розбирати конкретні методи, які будуть працювати саме на запобігання мови ворожнечі у журналістській справі, то почати потрібно з відокремлення фактів від коментарів. Не підмінювати інформацію у будь-

якому форматі емоціями. Професіоналізм для журналіста — це подавати інформацію читачу без використання стереотипів, неупереджено та коректно. У роботі під назвою «Медіа без упереджень: слова мають значення» авторки Голуб О., Веснянка О. зазначають: «Серед порад для етичного висвітлення меншин, які подає Центр європейської журналістики (European Journalism Centre) є рекомендація обирати нейтральний стиль подачі, використовуючи інформацію з інших джерел. Вдалим і є побажання уникати сенсаційності, що ґрунтується на стереотипа та упередженнях. Іншими корисними порадами для етичного висвітлення соціальних груп від Центру європейської журналістики є:

1. Здійснюйте висвітлення з метою створення мостів порозуміння між соціальними групами, групами людей та окремими особами.
2. Шукайте факти та логічні пояснення, а не винуватців.
3. Злочинність та бідність не мають етнічного забарвлення, але можуть мати деякі системні пояснення. Шукайте системні пояснення явищам та подіям.» [1]

Аналізуючи методи запобігання мови ворожнечі в журналістиці можна дійти висновку, що як і журналістські стандарти є певні способи, дотримуючись яких у роботі, можна створювати дійсно якісний інформаційний продукт. Це необхідно, в першу чергу, для того, щоб читач міг зберігати за собою повне право свободи вибору. Коли матеріал створений неупереджено, збалансований думками та різними точками зору, він вважається коректним з огляду на журналістські стандарти.

До того ж, питання про методи запобігання мови ворожнечі підіймалися на міжнародному рівні, та отримали певний ряд сформований інструкцій. Застосовуючи цю інформацію на практичному рівні, журналіст збереже за собою статус професіонала.

Використовуючи мову ворожнечі у засобах масової інформації, потрібно аналізувати наслідки від скоєних дій. Крім певного рівня дезінформації, мова ворожнечі деструктивно впливає на суспільний розвиток. Журналістика має активний вплив на формування суспільної свідомості. Механізми, які закріплюють стереотипи, виключну дихотомічність позицій, сприяють таким чином до деградації суспільного росту. Засоби масової інформації — це вільний простір, використовуючи який потрібно мати представлення щодо рівня відповідальності за його використання. У журналістських матеріалах не повинно допускатися вживання нетолерантного контексту. Спеціаліст цієї сфери діяльності повинен зважати на те, який сенс вкладається у матеріал та який вплив він буде мати на маси.

РОЗДІЛ III. СТВОРЕННЯ ТЕМАТИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО ОБЛІКОВОГО ЗАПИСУ В INSTAGRAM

3.1 Мета та завдання тематичного публічного облікового запису в Instagram

Мета проєкту — поліпшення рівня екологічності інформації, що представлена у вільному доступі для читача. Звернення суспільної уваги на проблему та рівень деструктивного впливу. Глобальна мета: створення у суспільному інформаційному просторі матеріалів направлених на розуміння поняття мови ворожнечі.

Для чіткого розуміння формату проєкту, його цілей та специфіки заданої тематики у ракурсі конкретної платформи, а саме Instagram, необхідно провести ряд аналітичних робіт. Для проєкту було обрано три системи аналізу:

1. START (Strategic Assumption Surfacing and Testing);
2. SMART (Specific Measurable Achievable Relevant and Time bound);
3. SWOT (Strengths Weaknesses Opportunities Threats).

Обрані моделі для аналізу дають можливість виділити на етапі планування ряд основних критеріїв, таких як: мета, ціль, часовий ресурс, переваги та слабкі сторони проєкту.

Модель START (Strategic Assumption Surfacing and Testing) — це перший етап аналізу. За допомогою цього методу з'ясуємо основні критерії, які допомагають розвивати проєкт з самого початку у тому необхідному ракурсі, який зможе наблизити до бажаного та необхідного результату у фіналі.

За методом START з'ясуємо сім ключових питань:

1. **Для чого проєкт:** Проєкт створюється для поліпшення умов розвитку суспільства у глобальному плані. Розширюючи кордони

розуміння такого суспільного явища як мова ворожнечі, аудиторія буде мати можливість розпізнавати та фільтрувати це явище у власному інфопросторі.

2. **На якій платформі створюється проєкт:** Проєкт створюється на платформі Instagram. Саме ця соціальна мережа є найбільш підходящою під формат обраної теми та інформації щодо неї. Також, саме на цій платформі найбільший відсоток цільової аудиторії, розповсюдження серед якої має відгук та результат від проведеної роботи.
3. **Який саме продукт створюємо:** Проєкт має на меті інформ-продукт. Використовуються усі три типи доступного на платформі Instagram формати: stories, reels, posts. У рамках цих форматів подається інформація щодо мови ворожнечі її проявів та методів запобігання.
4. **Який проміжок часу використано на створення проєкту:** На створення проєкту виділено місяць. Саме такого ресурсу часу достатньо для публікації та створення інформаційного продукту про мову ворожнечі.
5. **Яка цільова аудиторія проєкту:** Цільовою аудиторією проєкту є чоловіки та жінки віком від 16 до 35 років. Саме така вибірка є найбільш зацікавленою у проблемах пов'язаних із суспільним розвитком згідно до статистичних даних.
6. **Персонал, який працює над проєктом:** Контент менеджер.
7. **Яким чином буде впроваджено проєкт і модель поведінки у процесі роботи:** Проєкт має на меті поширення інформації, тож шляхи реалізації на платформі Instagram — постинг контенту у трьох доступних від платформи форматах.

Метод аналізу проєкту SMART (Specific Measurable Achievable Relevant and Time bound) використовується для аналізу та конкретизації

завдань та цілей у рамках проєкту. Метод SMART дає можливість забезпечити базу аналітичної частини проєкту, що підвищує шанси на успішність виконання завдань та досягнення цілей. Метод SMART включає критерії та компоненти для аналітичної роботи у сферах персонального та професійного розвитку.

За моделлю SMART визначаємо п'ять основних критеріїв:

1. **Конкретність.** Проєкт створюється для поліпшення розуміння такого поняття як мова ворожнечі. Конкретизація поняття важлива для розвитку у суспільстві більш екологічних настроїв та відносин. Чим більш конкретно та детально буде викладений інформаційний матеріал про мову ворожнечі, тим простіше буде розпізнати та запобігти даному явищу у суспільному просторі.
2. **Вимірювання.** У конкретному проєкті головним показником буде відгук та активність аудиторії на певний сегмент контенту. Проєкт зачіпає саме освітню та місцями просвітню сферу діяльності, адже спрямований на розповсюдження інформації про суспільне явище та пояснення конкретних аспектів.
3. **Досяжність.** Мета даного проєкту привнести у суспільство конкретну інформацію про поняття мови ворожнечі. Розповісти аудиторії про методи розпізнання та запогіння розвитку та функціонування даного поняття. Основний ресурс, який буде затрачено — це інтелектуальний, тож мета є цілком досяжною. Особливо в умовах війни в Україні подібна інформація має свою актуальність.
4. **Релевантність.** Проєкт створюється для поліпшення умов суспільного розвитку, тож навіть якщо невелика частка суспільства буде обізнана у основних термінах та проявах мови ворожнечі, націлена мета буде виконана.

5. Обмеження в часі. Ресурс часу на створення та розвитку проєкту — місяць. Саме такий проміжок часу є оптимальним для створення достатньої кількості матеріалу для ознайомлення із терміном мови ворожнечі та засобами її запобігання.

Метод аналізу SWOT (Strengths Weaknesses Opportunities Threats) використовується для аналізу сильних та слабких сторін проєкту. Цей метод дає можливість передбачити конкретні аспекти, які слід передбачити та компенсувати заздалегідь. Використовуючи даний метод аналізу вдасться виключити моменти, які можуть зашкодити успішному поширенню інформації щодо поняття мови ворожнечі.

За моделлю SWOT конкретизуємо можливості та загрози у проєкті:

- 1. Сильні сторони.** Формат викладення матеріалу передбачає використання таких елементів та прийомів створення контенту, які забезпечать просте та доступне викладення інформації. Аспект своєчасності та актуальності теми в умовах війни в Україні також впливає. У сучасному інфопросторі доволі багато інформації яка є релевантною до заданої мети проєкту та має пряме відношення до терміну мови ворожнечі.
- 2. Слабкі сторони.** Різноманітність ідей та поглядів у реципієнтів можуть створити певний дисбаланс думок. Відсутність комерційного просування може ускладнити процес розвитку та поширення теми. Фокус на одній темі може створити часове обмеження інтересу у аудиторії. Через фіксацію на одній темі, через деякий час, аудиторія може втратити інтерес до інформації, навіть якщо вона буде зберігати тенденцію нового та актуального.
- 3. Можливості.** Створення у власному інфопросторі каналу інформації, який забезпечує критичну та перевірену інформацію. Поліпшення власної освіченості у аспекті мови ворожнечі.

Фільтрування у подальшому контенту, який деструктивно впливає на розвиток особистості та суспільства. Залучення нових та актуальних методів критики.

4. **Загрози.** Конфлікт інтересів через специфіку обраної теми.

Після проведеної роботи над аналізом за трьома моделями START, SMART та SWOT переходимо до створення ієрархічної структури проєкту. Ієрархічна структура буде включати в себе три основні етапи підготовки та створення проєкту.

1. Підготовка до запуску проєкту. Цей етап включає в себе: аналіз специфіки форматів платформи, аналіз та опрацювання фірмового стилю як у візуальних форматах, так і у форматах подачі продукту, тобто викладення інформації, створення “tone of voice” для проєкту.
2. Створення матеріалів. Другий етап включає в себе: створення контент-плану, написання та оформлення всіх необхідних матеріалів для публікації.
3. Аналітичний етап. Третій етап аналізу буде базуватися на таких критеріях: виконання контент плану, аналітика охоплення та взаємодії із контентом, аналіз статистики зі сторінки проєкту на платформі Instagram. (Додаток А)

Для того щоб реалізація проєкту була успішною, необхідно спланувати всі етапи за ресурсом часу, який виділено на проєкт. За діаграмою Ганта плануємо та розписуємо роботу на місяць (30 днів). Перший тиждень (7 днів) призначений для створення контент-плану та матеріалів для трьох форматів. Другий та третій тиждень (12 днів) призначені для реалізації проєкту та підведення підсумків. Кінець третього тижня (2 дні) призначені для аналізу результатів проєкту. (Додаток Б)

3.2 Контент-план для тематичного публічного облікового запису в Instagram

Розробку контент-плану для проєкту необхідно почати із точного визначення днів для постингу контенту. Загальний об'єм ресурсу часу призначеного для реалізації — 12 днів. Після визначення часу, який доступний для активної частини роботи над проєктом, переходимо до частини видів контенту. Посилання на публічний обліковий запис в Instagram: <https://instagram.com/hatespeechbyu?igshid=OGQ5ZDc2ODk2ZA==>

На платформі Instagram доступно три формати контенту:

1. Posts. Публікації — це основний формат для проєкту, з яким працюватимемо. Специфіка публікацій у тому, що вони залишаються у історії профілю. Тобто, якщо користувач не підписаний на публічний запис, але заходить на сторінку у якості глядача, а не підписника, то він матиме доступ до читання цих публікацій.
2. Stories. Розповіді — це другий формат для проєкту, проте який не є основним як публікації. Особливість формату розповідей у тому, що вони тимчасові. Час активності цього формату до ознайомлення — 24 години. Цей формат підходить для постингу того типу контенту, який можна віднести більше до розважального з елементами розповіді про тему.
3. Reels. Це формат коротких відео, які можна підлаштувати під тему проєкту статичними фото із написами. Цей формат не буде використовуватися у проєкті, так як не є цільовим для типу обраної теми.

Після розбору форматів платформи переходимо до розрахунку оптимальної кількості контенту для кожного із доступних форматів на платформі.

Публікації є основним форматом, у якому викладається увесь запланований матеріал по темі. Формат викладення контенту — лонгрід. Обраний формат має певну специфіку — об'єм тексту. Лонгрід передбачає використання максимальної кількості доступних символів, а саме 2 200 символів із урахуванням пробілів. Лонгрід має перевагу перед звичайною публікацією із невеликою кількістю тексту. Перевага полягає у тому, що чим більше часу користувач витрачає на одній публікації, тим більша вірогідність того, що механізми соцмережі будуть більш активно просувати саме цю публікацію органічними методами. У ракурсі відсутності комерційного просування матеріалів, це і є привілегією формату лонгриду.

Оптимальний інтервал для постингу лонгридів на задану тему 3-4 дні. Виходить, що за 12 днів активної роботи над проектом, вдасться опублікувати від 3 до 4 публікацій, кожна з яких матиме об'єм до 2 200 символів із урахуванням пробілів.

Формат розповідей, які дійсні лише 24 години є не настільки пріоритетним, проте він також впливає на внутрішні механізми просування. Оптимальна частота публікацій розповідей — кожного дня. У залежності від конкретної ідеї, яка розписана у контент-плані, кількість розповідей може варіюватися від однієї до трьох у день. Вибираючи середню кількість — дві розповіді кожен день, результатом за 12 днів має стати не менше 24 розповідей.

Після підрахунку кількості публікацій та розповідей, а саме: 3-4 публікації та не менше 24 розповідей, можемо починати розробку контент-плану у ракурсі контексту та наповнення. Почати необхідно з того, що розподілити на мінімальну кількість публікацій, це за планом три, теми.

Перша тема, з якої необхідно почати знайомство із суспільним явищем — це його визначення та семіотичні тонкощі. Друга тема, яка дасть можливість зосередити увагу на подальшому фільтруванні контенту — це прояви. Третя тема — методи запобігання. Кожна із тем є доволі обширною у

розумінні, тож окрім публікацій, інформацію необхідно буде підкріплювати ще й форматі розповідей.

На кожную публікацію вийде до 8 розповідей у інтервалі від 3 до 4 днів. У розповідях інформація буде викладена у більш простому форматі. Формат розповідей орієнтований на додавання інформації до основної, яка викладена у публікаціях.

Після того, як маємо орієнтовну кількість публікацій та розповідей зі сталим форматом викладення, можемо сформувавши контент-план на 12 днів. (Додаток В)

У перший день роботи над проєктом за контент-планом — тематична публікація "Що таке мова ворожнечі". У цій публікації розкриті основні термінологічні аспекти явища мови ворожнечі. Пояснення термінології важливо, адже саме із розуміння семіотичного аспекту повинно починатися знайомство із суспільним явищем, яке є проблемою. Таким чином, розкриваючи базові дані щодо значення, користувачу легше орієнтуватися у новій темі.

У публікації йшла мова про термінологічний аспект та про основні аспекти проявлення: яким чином можна зрозуміти, що інформація включає в себе елементи мови ворожнечі.

У четвертий день роботи публікація на тему: "Мова ворожнечі в Україні". Саме ця інформація є важливою для цільової аудиторії, адже проєкт направлений саме на аудиторію України: публікації та розповіді викладаються українською мовою та мають відношення до ситуації в інфопросторі України.

Тема мови ворожнечі в Україні розкрита для покращення розуміння та конкретизації аспектів розуміння мови ворожнечі. Користувач отримує інформацію, яка стосується цільових реалій. Із урахуванням сучасної ситуації в країні, а саме війни, особливо важливо розкрити тему мови ворожнечі у найбільш активній сфері проявлення явища: стимулювання активності мови

ворожнечі з огляду на поточну ситуацію не тільки у медіапросторі, а й у реальному житті кожного українця.

На шостий день тематична публікація "Мова ворожнечі у законодавстві". Тематика законодавчого аспекту — це гарний показник для користувача серйозності заданої теми та сприйняття мови проблеми як дійсної проблеми суспільства. У публікації розкриваються конкретні закони, як на міжнародному рівні законодавства, так і на рівні України.

Інформація, яка дає конкретику щодо шляхів контролювання мови ворожнечі, поліпшує розуміння та сприйняття шляхів контролювання та впливу на проблему. Таким чином, коли існує законодавча база, яка виступає інструментом контролю, користувач має змогу покластися на державний апарат, як на елемент базису та підтримки у вирішенні проблеми мови ворожнечі. Саме аспект законодавчого контролювання проблеми дає можливість користувачу зрозуміти усю серйозність проблеми та вплинути на особистісне сприйняття мови ворожнечі як проблеми, яка потребує вирішення у сучасному соціумі.

У восьмий день роботи над проєктом — публікація на тему "Прояви мови ворожнечі". Матеріал створюється для поліпшення умов впізнання проблеми. Текст публікації створюється у тезисному форматі подачі. Саме коротке викладення у відокремлених реченнях із фактами дає можливість сприймати інформацію легше. Чим більш простими формулюваннями та зрозумілим контекстом викладається інформація щодо суспільного явища мови ворожнечі, тим простіше користувачу сприймати та аналізувати інформацію.

Даний прийом та форма використовуються саме у темі "Прояви мови ворожнечі", аби користувач міг легше розпізнавати дане явище у власному інфопросторі. За допомогою такої інформації, набагато легше впливати на вирішення проблеми мови ворожнечі саме у особистісному інформаційному полі. Проєкт націлений на поліпшення умов сучасного інфопростору, тому, у

ракурсі контролю користувача власного інфопростору, ціль є більш досяжною.

На одинадцятий день проекту створюється тематичний допис "Запобігання мови ворожнечі". Після викладення основних тезисів щодо тлумачення, законодавчого аспекту та впізнавання явища, необхідно пояснити, яким чином реально вплинути на проблему.

У матеріалах публікації розкриті конкретні факти, щодо шляхів запобігання мови ворожнечі у медіапросторі. Описані конкретні прийоми та пояснення кожного з них у причинно-наслідковому аспекті. Так, користувач має змогу зрозуміти, для чого і з яких причин конкретні методи та прийоми використовуються.

Також розкривається аспект професійного функціонування у запобігання мови ворожнечі як явища серед матеріалів медіапростору. Ця інформація викладається для того, аби користувач, як автор власних думок та ідей, які потрапляють у загальний доступ: соцмережі, публічні виступи тощо, мав можливість формувати їх без використання мови ворожнечі.

Саме аспект запобігання мови ворожнечі у ракурсі журналістського прояву дає можливість впливати на вирішення проблеми інструментом доступним кожному користувачу. Вплив на вирішення проблеми за допомогою фільтрування та контролювання інформації на рівні особистого простору — це ключовий елемент впливу.

Упродовж роботи над проектом та публікації дописів використовується додатковий інструмент — розповіді. Цей інструмент активний упродовж 24 годин після публікації, та саме специфіка викладення виправдовує активність інформації в публічному дописі.

У розповідях, які йдуть за контент-планом, викладається інформація актуальна та причетна саме до конкретної теми публікації. Після публікації допису, у розповідях викладається інформація, яка причетна саме до попередньо-опублікованого допису. Використовуються конкретні тези, на

яких варто зробити акцент уваги користувача. У форматі розповідей використовуються невелика кількість матеріалу, аби користувач мав змогу сфокусуватися на конкретному тезисі. Це дає змогу виділити конкретні аспекти, які допомагають закріпити інформацію повторно, після прочитання та аналізу матеріалу публікації.

Аналізуючи проведену проєктну роботу, можемо дійти висновку, що всі заплановані дописи та розповіді були опубліковані згідно контент-плану. Інформація була розпланована на п'ять основних тем. Кожна із тем дописів була запланована у хронологічному порядку викладення інформації. Спершу, було необхідно познайомити користувача із термінологічним аспектом явища мови ворожнечі, потім розібрати тему у ракурсі країни цільової аудиторії, пояснити законодавчий аспект явища, розібрати особливості проявів та методів запобігання мови ворожнечі.

Викладена інформація є комплексною та дає можливість розібрати, проаналізувати та зрозуміти сутність явища мови ворожнечі. Таким чином, користувач отримує базу інформації щодо мови ворожнечі, необхідну для формування бази у аспектах розуміння, впізнання та запобігання явища.

ВИСНОВКИ

Дослідження та аналіз мови ворожнечі у журналістиці ХХІ ст., її прояви та методи до запобігання, дозволили дійти наступних висновків.

У дослівному перекладі з англійської мови «hate speech» — це мова ненависті, чи мова ворожнечі. З ходом часу цей термін досить активно перейшов від простого поняття до розділу явищ, які класифікують суспільними проблемами. Незважаючи на те, що у наші дні мова ворожнечі поширена не тільки у аспектах приватного життя людини, а й у сферах публічного прояву, тлумачення та єдиний підхід до пояснення поняття не був сформований досі.

Мова ворожнечі зазвичай направлена у формі агресії на конкретний об'єкт чи групу. Особу чи групу осіб зазвичай можна віднести до поняття «інший; не такий як усі». У практичних проявах мова ворожнечі направлена на дискредитування людського вибору. Мова ворожнечі ніколи не має об'єктивної бази, не відображає об'єктивність ситуації. Саме тому це явище не може набути форм неупередженості у викладенні фактів. Механізм націленості на активне використання проти не тільки одного аб'єкта, а цілої групи — етнічної групи, раси чи країни, дає постанови, що свідчать про одну із форм інформаційної агресії.

Механізми прояву мови ворожнечі у суспільстві дають можливість виявити основоположний чинник. Явища, які є базисом — це дискримінація, упередженість та стереотипність. Мова ненависті та механізми її впливу засновані на таких поняттях як дискримінація, упередженість та стереотипність. Дискримінація — це одна зі складових бази мови ворожнечі. Головна спорідненість мови ворожнечі і дискримінації полягає в одному патерні: протиставлення понять «я» чи «ми» проти «іншого». Базою понять служить одна головна людська емоція — агресія. На правовому рівні закони та статті, що контролюють механізми прояву, працюють на запобігання

аспектів агресивного спрямування на окремі об'єкти чи групи суспільства. І мова ворожнечі, і дискримінація формують лише один патерн — це деградування. Сценарії, у яких може повноцінно функціонувати кожне з цих соціальних явищ, направлені на пряму ненависть, розпалювання конфліктів та агресії.

Мова ворожнечі механізмами свого прояву чинить шкоду суспільству. Розколення суспільства, підрив соціальної згуртованості, породження дискримінації та розпалювання ненависті та конфліктів серед мас. Елементом контролю виступає закон на рівні державного та міжнародного права. Стаття 20 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права забороняє на державному рівні будь-які виступи, що стосуються расової, національної чи релігійної дискримінації та ненависті. Якщо ці дії направлені на підбурення суспільних мас до насилля або створення ворожнечі, то кожен причасний буде покараний державним правовим апаратом згідно законодавством країни.

Починаючи з травня 2019 року вступила у дію Стратегія та План дій ООН щодо боротьби з мовою ворожнечі, яку затвердив Генеральний секретар ООН. Цей механізм контролю був створений задля активізації апарату ООН до усунення умов та причин формування мови ворожнечі. Цей правовий механізм направлений на створення конкретних умов для ефективного реагування на ситуацію у суспільстві, яку підбурює мова ворожнечі.

Війна в Україні — спровокувала формуванню когнітивного конфлікту. На тлі політичних подій сьогодення, а саме інформаційної війни України з росією, були створені умови, які викликали певну реакцію суспільства та запустили механізм прояву в інформаційному просторі мови ворожнечі. Під впливом політичних подій медіапростір прийняв на себе завдання реакції, що допомогло блокуванню критичного сприйняття

реальних подій. В свою чергу мова, у ролі інструменту суспільства, понесла зміни смислів слів, їх контексту використання.

Мова ворожнечі у засобах масової інформації обмежує можливість аудиторії сприймати інформацію критично та неупереджено. Інфопростір у якому присутні патерни та механізми прояву мови ворожнечі завчасно не дає можливості прийняти позицію думці. Мова ворожнечі впливає на форму сприйняття та обробки інформації, також дія деструктивного механізму стосується суспільного розвитку у глобальному ракурсі.

Журналістика має активний вплив на формування суспільної свідомості. Механізми, які закріплюють стереотипи, виключну дихотомічність позицій, сприяють таким чином до деградації суспільного росту. Контроль та заходи до запобігання підвищення чи стимулювання рівню агресії у суспільстві потрібні та є важливими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голуб О., Веснянка О. Медіа без упереджень: слова мають значення: порадник. Рада Європи, 2018. 33 с.
2. Дженсен К. Б. Медіа. Міжнародна енциклопедія комунікації. Молден (США), Оксфорд (Великобританія), Карлтон (Австралія), 2008. 2811 с.
3. Жаботинська С.А. Мова як зброя у війні світоглядів майдан – антимайдан: словник-тезаурус лексичних інновацій. Україна грудень 2013 – грудень 2014 року. Київ, 2015. 90 с.
4. Журналістика: словник-довідник: уклад. Михайлин І. Л. К.: Академвидав, 2013. 320 с.
5. Карп'як О. Вата з укропом: мова політичних мемів [Електронний ресурс] URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2014/08/140807_new_words_ko (дата звернення: 09.11.2022).
6. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 01.11.2022)
7. Мелещенко О. К., Чічановський А. А., Шкляр В. І. Інформація, інформаційний. Словник термінів і понять для журналістів і політологів. Київ: Грамота, 2007. (Сер. «Словник»).
8. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації [Електронний ресурс] / 1994 р. / URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text (дата звернення: 12.11.2022).
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [Електронний ресурс] URL:

- https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 12.11.2022).
- 10.Почепцов Г. Г. Особливості пропагандистських механізмів із двох сторін російсько-українського конфлікту [Електронний ресурс] URL: <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/11533/2014-08-10-osobennosty-propagandystskykh-mekhanyzmov-s-dvukh-storon-rossyysko-ukraynskogo-konflykta/> (дата звернення: 07.11.2022)
- 11.Рашер Джанет Б., Уоллес Девін Л. Prejudiced and Discriminatory Communication [Електронний ресурс] URL: <https://doi.org/10.1002/9781405186407.wbiecp097> (дата звернення: 09.11.2022).
- 12.Рекомендація ном. R (97) 20 комітету міністрів державам-членам [Електронний ресурс] / Рада Європи. Комітет міністрів / Рекомендація № R (97) 20 Про «наклепницькі висловлювання» 1997 р. URL: <https://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-r-97-20-pro-naklepnytski-vyslovlyuvannya/> (дата звернення: 08.11.2022).
- 13.Рускевич К. Риторика ненависті [Електронний ресурс] URL: <https://liva.com.ua/ritorika-nenavisti.html> (дата звернення: 08.11.2022).
- 14.Толокольнікова К. Уникання мови ворожнечі наблизить мир [Електронний ресурс] URL: <https://ms.detector.media/profstandarti/post/14133/2015-09-07-unykannya-movy-vorozhnechi-nablyzyt-myr/> (дата звернення: 10.11.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Ієрархічна структура проекту hatespeechbyu.

ІЄРАРХІЧНА СТРУКТУРА ПРОЄКТУ НАТЕСРЕЕСНВУУ

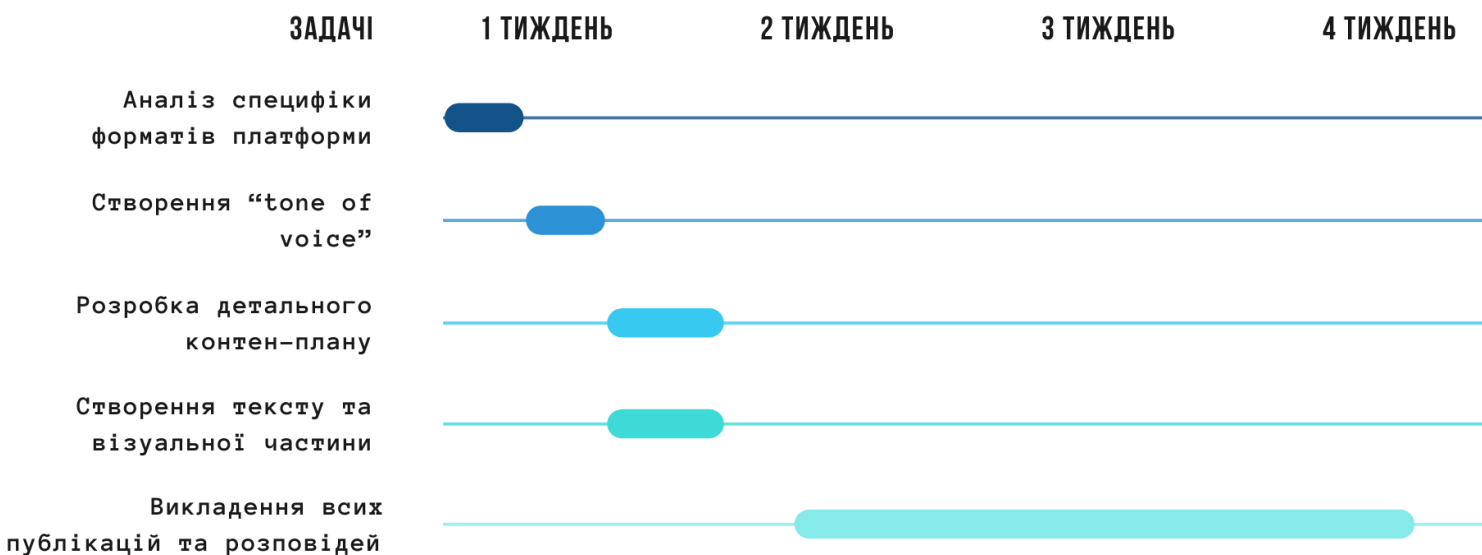
ПІДГОТОВКА ДО ЗАПУСКУ ПРОЄКТУ	СТВОРЕННЯ МАТЕРІАЛІВ	АНАЛІТИЧНИЙ ЕТАП
Аналіз специфіки форматів платформи: Posts, Stories, Reels.	Прорахунок точної кількості публікацій та розповідей.	Аналіз результату від реалізації контент-плану: чи всі заплановані матеріали опубліковані.
Аналіз та опрацювання фірмового стилю; створення “tone of voice” для проєкту.	Створення тексту та візуальної частини для публікацій та розповідей.	Аналіз результату від контексту: чи вдалося викласти у матеріалах усю необхідну інформацію, яка має створити чітке розуміння явища мови ворожнечі.
Розробка детального контен-плану для кожного дня постингу на сторінці проєкту.	Викладення всіх публікацій та розповідей згідно до щоденного контент-плану.	Аналіз проведеної роботи: підведення загальних підсумків.

Додаток Б

Діаграма ганта проєкту hatespeechbyu

ДІАГРАМА ГАНТА ПРОЄКТУ HATESPEECHBYU

Місяць (30 днів) 01/ 05/ 2023 – 01/ 06/ 2023

Додаток В

Контент-план для проєкту hatespeechbyu

КОНТЕНТ-ПЛАН ДЛЯ ПРОЄКТУ HATESPEECHBYU

1 ДЕНЬ Публікація:1 Тема: "Що таке мова ворожнечі" Розповідь:3	2 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:2	3 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:1
4 ДЕНЬ Публікація:1 Тема: "Мова ворожнечі в Україні" Розповідь:3	5 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:2	6 ДЕНЬ Публікація:1 Тема: "Мова ворожнечі у законодавстві" Розповідь:3
7 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:1	8 ДЕНЬ Публікація:1 Тема: "Прояви мови ворожнечі" Розповідь:3	9 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:2
10 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:1	11 ДЕНЬ Публікація:1 Тема: "Запобігання мови ворожнечі" Розповідь:3	12 ДЕНЬ Публікація:- Розповідь:3

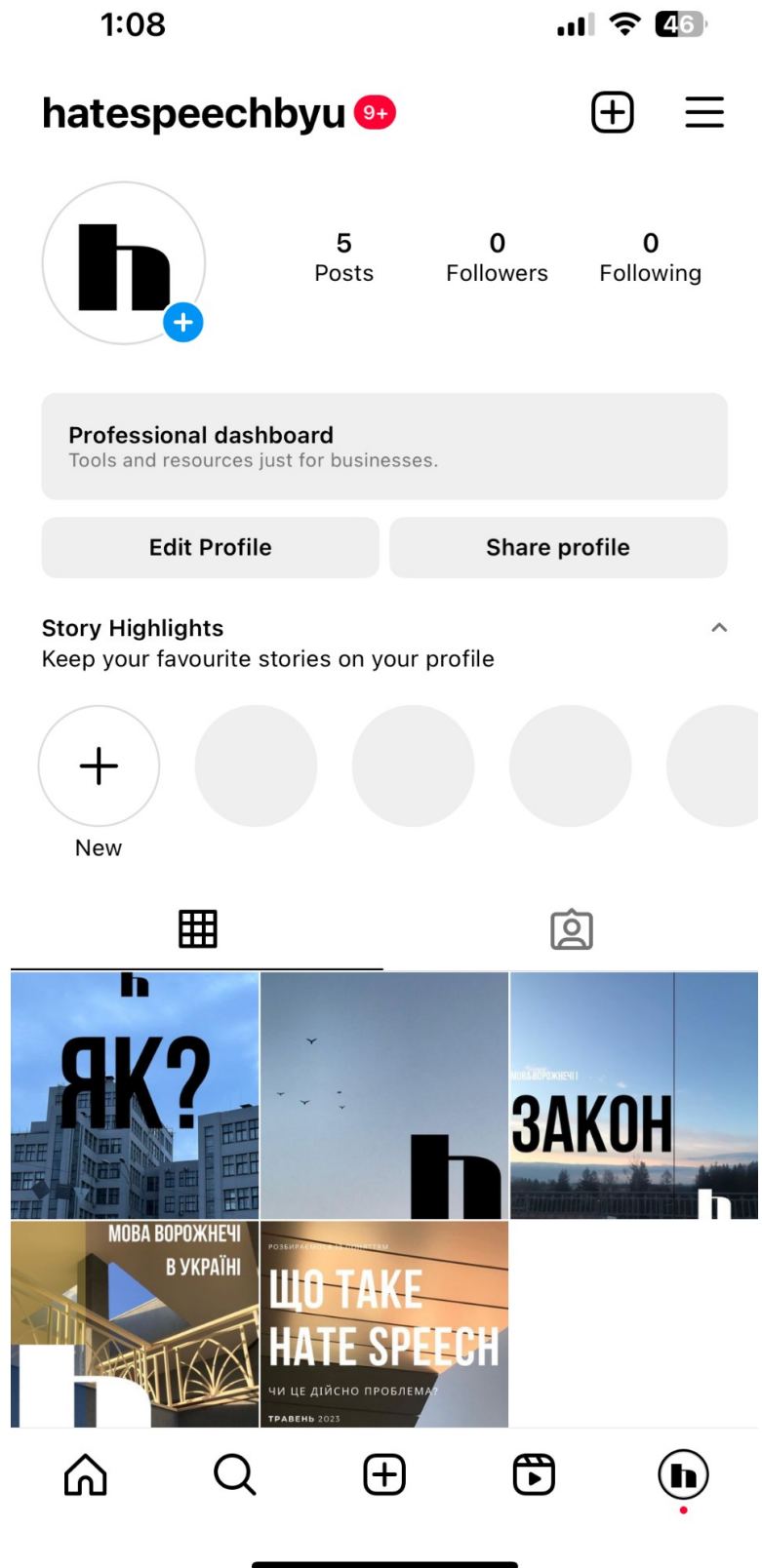
Додаток Г

Головна фотографія сторінки

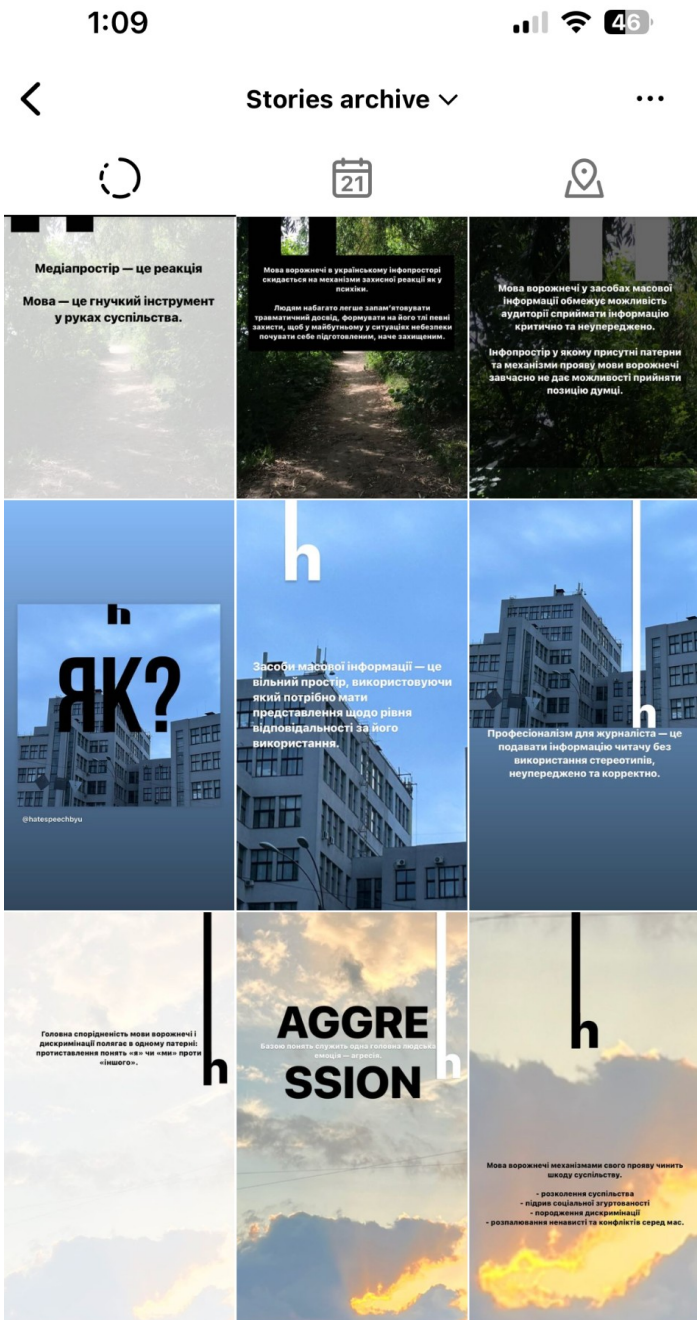
Додаток Г

Стрічка із публікаціями проекту

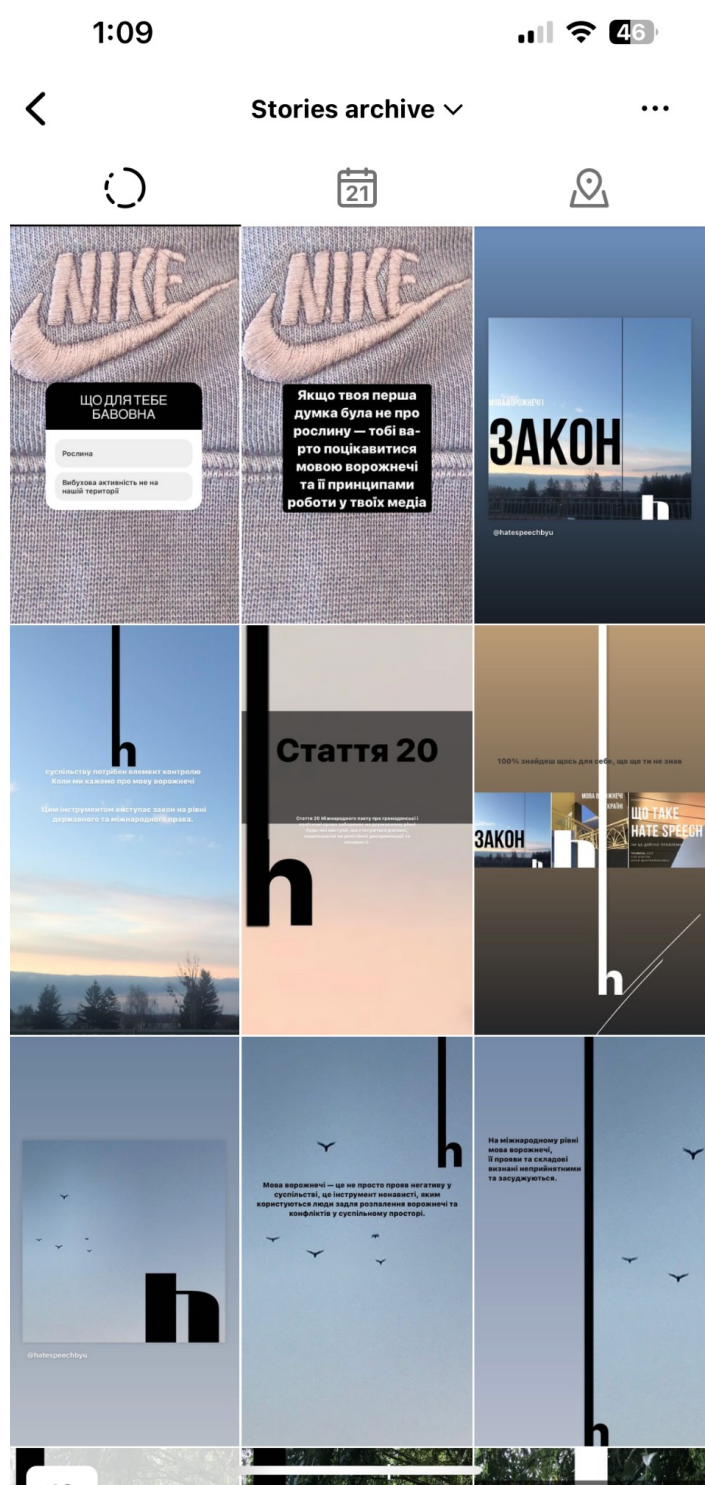

Додаток Д

Стрічка розповідей проєкту hatespeechbyu

Only you can see your memories and archived stories unless you choose to share them.

Дописи проекту hatespeechbyu
Stories archive

HATESPEECHBYU
Posts

View Insights

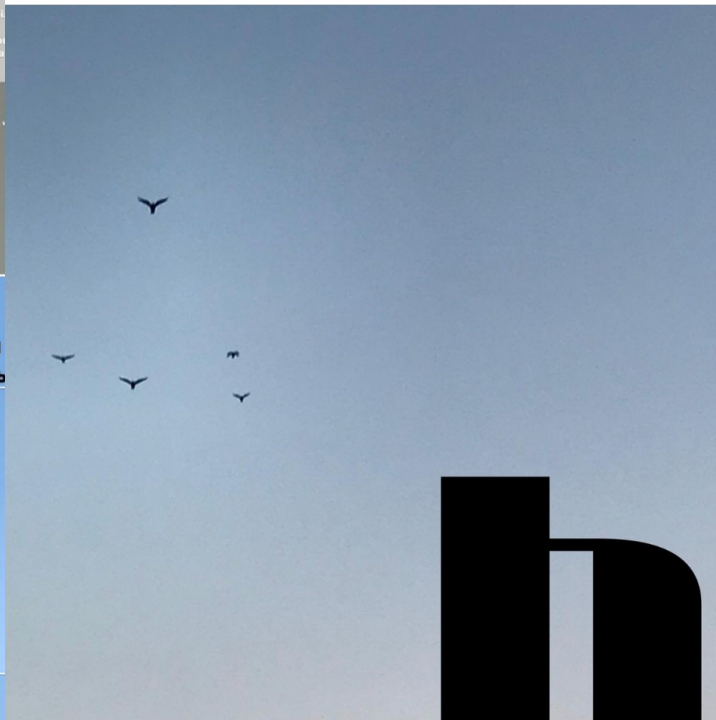
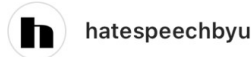
Boost post

hatespeechbyu Емоційне забарвлення тексту — це суто художня риса, яка не має ніякого відношення до журналістики. Як спеціаліст та професіонал у сфері ЗМІ, журналіст повинен бути неупередженим та зберігати за своєю роллю спочатку інформатора. Такі стандарти як: баланс думок і точок зору, відокремлення фактів від коментарів та повнота були створені саме для того, щоб реципієнт отримував інформацію у форматі, після ознайомлення з яким мав простір для прийняття власного рішення щодо позиції.

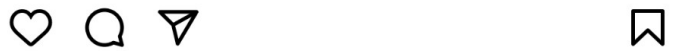

HATESPEECHBYU
Posts

View Insights

Boost post

hatespeechbyu Публікація: "Прояви мови ворожнечі"
Прояви мови ворожнечі у тезах: тобі краще буде це сприймати саме у такому форматі. Коротко і зрозуміло — поїхали.

Перешкоджання повноцінному розвитку суспільства — це один із проявів мови ворожнечі.

Мова ворожнечі — це не просто прояв негативу у

1:09

1:09

46

46

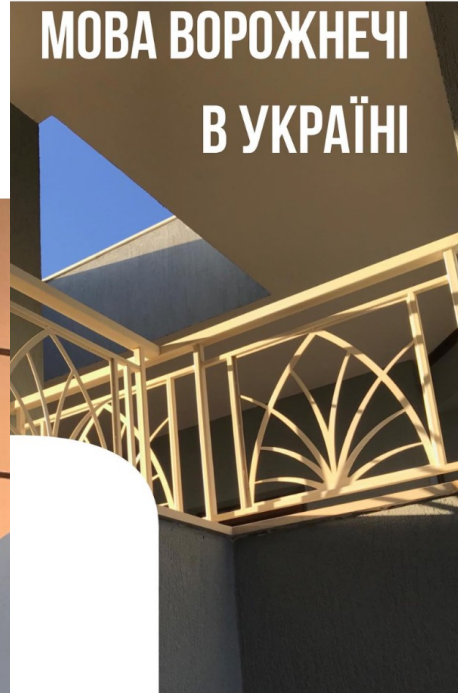
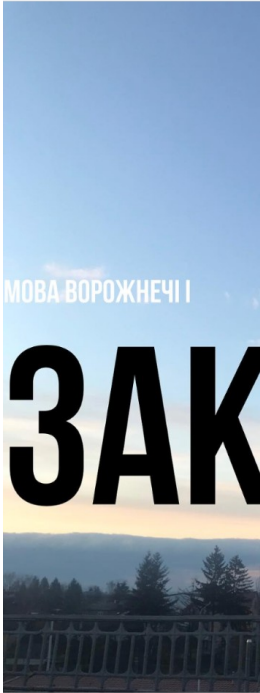
HATESPEECHBYU
Posts

HATESPEECHBYU
Posts

hatespeechbyu

hatespeechbyu

відображає реальну ситуацію у відносинах громадянського суспільства і влади. Аналізуючи те, які матеріали... more
6 days ago · See Translation

[View Insights](#)

[Boost post](#)

hatespeechbyu Готуйд закони... more
3 days ago · See Translati

апростір країни — це те, що ситуацію у відносинах громадянського Аналізуючи те, які матеріали... more
ation

hatespeechbyu

[View Insights](#)

[Boost post](#)

hatespeechbyu 3 терміном «hate speech» все доволі просто. У дослівному перекладі з англійської мови «hate speech» — це мова ненависті, чи мова ворожнечі. У... more
6 days ago · See Translation

